

4. Nitra

Poloha:

Nitra leží na rozmedzí Podunajskej pahorkatiny a Tríbečského pohoria asi 80 km severovýchodne od Bratislavy. Preteká ňou rieka Nitra. V povodí rieky sa stretáva nížinná a hornatá časť Slovenska. Nitra bola (podobne ako Rím), založená na siedmich pahorkoch - na Zobore, hradnom kopci, Kalvárii, Čermáni, Borine, na Vršku a Martinskom vrchu.

História:

Nitra je mestom mimoriadneho historického významu. Počiatky jej osídlenia siahajú až do praveku, ako to dokumentujú početné archeologické nálezy na území mesta.

Oblasť dnešnej Nitry bola významným strediskom Keltov, neskôr Germánov a nakoniec Slovanov. Bola sídlom prvých známych vládcov územia dnešného Slovenska - germánske kmene Kvádov a od 8. storočia do 1108 sídlo Nitrianskeho kniežatstva.

V prvej tretine 9. storočia tu sídlilo knieža Pribina, mesto bolo vtedy jedným z centier Veľkej Moravy. V Nitre sa nachádza prvý známy kresťanský kostol strednej a východnej Európy, ktorý bol postavený v roku 828.

V ranom stredoveku mesto zažilo svoj rozkvet počas vlády Svätopluka, ktorý bol nitrianskym kniežaťom cca. od 850 do 871 a potom vládca Veľkej Moravy do roku 894. Za vlády Svätopluka v rokoch 880-881 na Zobori postavili prvý známy kláštor na Slovensku.

Svätý Cyril a Metod, tvorcovia hlaholiky (predchodcu cyriliky) sa aktívne podieľali na rozvoji cirkvi a prvej známej diecézy na území Slovenska. Bazilika, ktorá bola objavená pod nitrianskym hradom je možno oným prvým kresťanským kostolom západných a východných Slovanov z roku 828.

Od konca 10. storočia (okrem 1001-1030) mesto patrilo Arpádovcom, okolo roku 1083 alebo 1100 bolo obnovené Nitrianske biskupstvo. Roku 1248 sa Nitra stala kráľovským mestom, o štyridsať rokov neskôr ale kráľ mesto a hrad daroval nitrianskym biskupom.

V rokoch 1633 - 34 ju okupovali Turci pri svojich výbojoch.

Od polovice 18. storočia bola Nitra od vojenských útrap ušetrená, čo umožnilo obnovu mesta a úpravy hradu, najmä katedrály. V roku 1873 sa Nitra stala mestom so zriadeným magistrátom na čele s primátorom a početným obecným zastupiteľstvom. Ďalší rozvoj mesta bol silne ovplyvnený dvoma svetovými vojnami. V novej Česko-slovenskej republike sa Nitra stala sídlom župy. Po druhej svetovej vojne nastalo obdobie búrlivého stavebného rozvoja, počas ktorého boli zničené mnohé architektonické pamiatky. Nitra však získala mnohé školy, vedecké i kultúrne ustanovizne a stala sa centrom slovenského poľnohospodárskeho školstva, vedy a výroby.

Významné pamätihodnosti:

Nitriansky hrad – je dominantou mesta. Hradný komplex pozostáva z katedrály, biskupského paláca, hradieb a hospodárskych budov. V areáli hradu, obklopenom hradbami, stojí na najvyššom mieste biskupská katedrála – pozostávajúca z troch kostolov : z románskeho kostola sv. Emeráma, z gotického tzv. Horného kostola a z ranobarokového tzv. Dolného kostola.

Pred vchodom do areálu hradu dominuje barokové súsošie Márie Immaculaty (1750), postavené na pamiatku morovej epidémie v rokoch 1710 – 1739.

Budova Veľkého seminára – nachádza sa pod hradným areálom v Hornom meste. Známa je diecéznou knižnicou s vyše sedemdesiatimi prvotlačami a 66 000 knižnými zväzkami (=národná kultúrna pamiatka)

Budova Malého seminára (1876) – stojí oproti Veľkému semináru, je to dvojpodlažná neskoroklasicistická stavba, kde kardinál Ján Chryzostom Korec roku 1995 vysvätil kaplnku sv. Gorazda.

Františkánsky jednododový kostol a kláštor (1630) – v interiéri sa nachádzajú rezbárske práce Františka Savera Seegena a kamenné reliéfy apoštolov sv. Petra a Pavla.

Župný dom – nachádzal sa v budove na rozhraní Horného a Dolného mesta. Od roku 1965 v tejto budove sídli Nitrianska galéria.

Kláštor a kostol milosrdných sestier sv. Vincenta (1861) – je trojloďový kostol postavený v románskom slohu a jeho veža dotvára charakteristickú siluetu mesta.

Kalvária je pútnickým miestom od začiatku 18.storočia. Tvorí ju 14 kaplniek – štrnásť zastavení Krista na krížovej ceste (1885).

Románsky kostol sv. Štefana (z 11. 12.st.) – stojí v mestskej časti Párovce, uprostred modernej zástavby. V 18.storočí bol barokovo prestavaný.

Známe osobnosti:

Jozef Dóczy – slovenský herec

Michal Gučík - slovenský herec a podnikateľ.

Emil Horváth - slovenský herec a divadelný režisér.

PhDr. Ivan Kamenec Csc. - slovenský historik a vysokoškolský učiteľ.

Peter Kočiš - slovenský herec a moderátor.

Anna Martvoňová - slovenská operná speváčka.

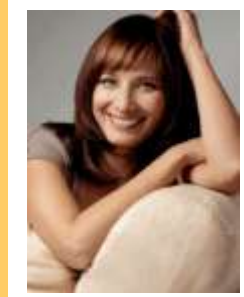
RNDr. František Mikloško - je slovenský matematik a politik.

Ľubomír Moravčík - bývalý dlhoročný slovenský futbalový reprezentant.

Svätý Svorad – patrón Nitry (narodený v 10. Storočí, zomrel okolo roku 1032, pochovaný je v Nitre)

Daniela Šinkorová - slovenská herečka.

Kultúra:

Divadlo Andreja Bagara – je moderná stavba, ktorá je dominantou pešej zóny v centre mesta. Krásnu hlavnú oponu zdobí námet Veľkej Moravy. Tvorí najmä kultúrnu zložku Nitry, v ktorej sa konajú rôzne divadelné hry, komédie, drámy ale i plesy a iné kultúrne podujatia. Každoročne sa tu organizuje multimúzický festival Divadelná Nitra.

Okrem Divadla Andreja Bagara v Nitre pôsobí i Staré divadlo Karola Spišáka (pôvodné bábkové divadlo). V jeho repertoári je v súčasnosti niekoľko desiatok inscenácií, v ktorých sa okrem všetkých druhov bábok a maňušiek využívajú aj princípy činohry, tieňového a čierneho divadla či odkrytého vodenia.

O bábkovej hre už vieme, že je to divadelná hra, ktorá sa delí na dejstvá. Predvádza sa na javisku a hrá sa s bábkami, ktoré vodia – oživujú bábkoherci. Keďže sme si to chceli vyskúšať aj my, vybrali sme si jednu z najznámejších slovenských povestí, ktorá sa viaže ku kniežatú Svätoplukovi:

- [O TROCH PRÚTOCH](#)

Práve počas vlády Svätopluka sa Veľká Morava dočkala svojho najväčšieho rozkvetu a získala postavenie dôležitej európskej veľmoci. Nitra bola jedným z jej hlavných centier. Historická povesť o troch Svätoplukových prútoch sa traduje po stáročia. Vysvetľuje príčinu rozpadu a zániku mohutnej Svätoplukovej ríše:

- [VIDEO bábkovej hry](#)

Pri hraní sme použili marionety- bábkы vodené zhora. Ruky a nohy majú upevnené na silonových vláknach, ktoré sú zavesené na vodiacom kríži a bábkoherec nimi hýbe. Zhotoviť marionetu nie je vôbec ľahké. Niektoré jej časti sú totiž z dreva a predpokladajú určitú rezbársku zručnosť pri jej výrobe. Preto sme si zhotovili jednoduchšie typy bábok. Najskôr to boli obojstranné plošné bábkы vedené zdola za pomoci špajdle:

Potom sme si vyrobili prstové bábkы, pomocou ktorých sme dokázali hrať aj dve postavy naraz:

Okrem povestí viažucich sa k tomuto kraju, sa dochovalo aj veľmi veľa ľudových piesní. Mnohé z nich sú veselého tanečného charakteru, takže sme neodolali a vymysleli sme si k nim aj jednoduché tančeky:

VRTELA SA, VRTELA - [VIDEO](#)

- 1.Vrtela sa, vrtela,
pokryvečka v hrnci
a já bych sa zavrteľa,
kebych bola v tanci.
- 2.A vy, páni muzikanti,
aj by som vám platila,
vaček sem si roztrhala,
peňáže som stratila.
- 3.A vy páni muzikanti,
zahrajte mi túto,
najprv túto, potom túto
a potom takúto.

ČIE SÚ TO HÚSKY - [VIDEO](#)

- 1.Čie sú to húsky na tej vode,
čo ony chodia po slobode?
/:Ve dne v noci gagotajú,
mne smutnému spať
nedajú:/.
2.Mal som ja žitka dve merice,
vysypal som ich po troštice,
/: keď sa húsky nazobali,
na vodičku posadali:/.
3.Chodte vy, húsky,
kde vy chcete,
vy k mojej milej neprídete,
/: má milá má sivé oči,
ona plače ve dne v noci:/.
O ďalších krásach a zaujímavostiach nitrianskeho kraja si pripravili prezentáciu „PATRÓNI NITRIANSKEHO KRAJA“:

[-NITRIANSKY KRAJ - skupinová práca](#)

Zdroje:

<http://sk.wikipedia.org/wiki/Nitra>

<http://www.nitra.sk/>

<http://www.pzi.sk/view.php?cisloclanku=2008080002>

<http://www.staredivadlo.sk/historia/>